

ФІНАНСИ ТА ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

Гавдульська І.Р.

*судовий експерт відділу економічних досліджень,
Львівський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

У широкому розумінні, місцевий бюджет – це форма наповнення та витрачання коштів, призначених для виконання завдань і функцій місцевих органів влади.

Успішне функціонування місцевого самоврядування залежить від фінансової забезпеченості місцевих громад, економічною основою якої є формування та виконання місцевих бюджетів. Саме дані інститути найбільше впливають на бюджетну забезпеченість, що в майбутньому визначає рівень добробуту громадян. Вирішення проблем, що виникають в процесі формування та виконання місцевих бюджетів є особливо важливими сьогодні, позаяк забезпечення ефективного соціально-економічного розвитку громад та підвищення якості надання послуг населенню в першу чергу залежить від стану місцевих фінансів.

Однак, на даний момент дотаційних місцевих бюджетів значно більше, ніж самостійних. Це говорить про те, що існує потреба проведення регулярного аналізу якості управління бюджетним процесом. Однією з головних проблем є забезпечення фінансової стійкості місцевого бюджету.

Фінансово-бюджетна стійкість – це характеристика стабільності фінансового стану, бюджетної самодостатності та збалансованості місцевого бюджету, що забезпечується високою часткою власних джерел в загальній сумі бюджетних коштів.

Органи місцевого самоврядування при аналізі бюджету, як правило, використовують економічний аналіз базових бюджетних показників, оцінюючи абсолютну їх величину, зіставляючи частки податкових і неподаткових надходжень, оцінюючи фінансову допомогу і кредиторську заборгованість в загальному обсязі доходів місцевих бюджетів, а також частки різних видів (статей) видатків бюджету в його сукупних видатках, що не дає повної картини про стан місцевого бюджету.

Методики аналізу місцевих бюджетів, опубліковані в науковій літературі значно доповнюють вищезазначені показники [1; 2]. Однак єдиного набору інструментів для оцінки фінансової стійкості не існує ні для державного, ні для місцевих бюджетів. Тому вдосконалення методик та інструментів аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів є актуальним завданням.

Найпоширенішою є методика, яка базується на розбивці показників на групи, що характеризують ступінь фінансової стійкості бюджету. Вона представлена чотирма рівнями. Для визначення рівнів використовуються показники видатків і доходів бюджету, а також бюджетна заборгованість:

1. Абсолютно стійкий бюджет. Вирізняється високою часткою власних доходів в загальних доходах бюджету і можливістю покривати мінімальні видатки бюджету за рахунок власних і регулюючих доходів.

2. Нормальний стан бюджету – баланс мінімальних видатків і доходів бюджету.

3. Нестійкий стан – необхідність інших надходжень (субсидії, дотації) з бюджету вищого рівня для покриття мінімальних видатків бюджету.

4. Кризовий стан бюджету – існування недофінансування мінімальних видатків, навіть при використанні доходів, отриманих з усіх джерел.

Досліджені інструменти забезпечують об'єктивність оцінки фінансового стану місцевих бюджетів, а також виявляють фактори впливу, від яких залежить цей стан. Вони можуть застосовуватися для порівняння показників бюджету за різні періоди часу та для порівняння показників бюджету конкретної території з аналогічними показниками бюджетів інших територій.

Однак така методика не може однозначно характеризувати ефективність управління місцевими бюджетами. Проблемним залишається питання визначення найбільш і найменш стійких бюджетів.

Крім того, незважаючи на різноманітність показників, що використовуються на практиці, можна відзначити, що їх недостатньо для аналізу управління бюджетом. У розглянутій системі показників відсутні показники, що характеризують ефективність діяльності місцевого самоврядування в частині соціальної та інвестиційної активності, тому пропонується доповнити вищезазначений список додатковими показниками:

1. Рівень розвитку соціального підприємництва (дозволяє знизити видатки місцевих бюджетів).
2. Рівень розвитку малого бізнесу (додаткове джерело доходів).
3. Рівень розвитку некомерційних організацій.
4. Рівень залучення інвесторів.
5. Рівень розвитку фінансової грамотності населення.
6. Рівень громадської участі в прийнятті бюджетних рішень.
7. Ступінь відкритості та прозорості публічних фінансів.

Для ефективної роботи органів місцевого самоврядування щодо виконання покладених на них повноважень недостатньо тільки зміцнення фінансової бази, необхідна також грамотна політика місцевих органів влади в галузі управління державними фінансами.

Застосування наведеної системи показників при оцінці ефективності бюджетного регулювання зможе свідчити про об'єктивність і конкретність отриманих результатів, що, в свою чергу, допоможе своєчасно визначати проблеми в системі місцевих фінансів, вчасно виявляти ризики вкладення капіталу в ті чи інші об'єкти, адекватно реагувати на виклики часу, а також зберігати платоспроможність в довгостроковій перспективі, що дозволить підвищити фінансову стійкість місцевих бюджетів загалом.

Список використаних джерел:

1. Голинський Ю. О. Методи наукових досліджень та аналізу процесу виконання бюджетів // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного

університету. Серія: Економіка і менеджмент. – Вип. 15. – Одеса, 2016. – С. 96-100.

2. Голинський Ю. О. Методика та практичні підходи до аналізу виконання бюджету органами Державної казначейської служби України / Ю. О. Голинський // Науковий Вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Серія: Економічні науки. – № 9. – С. 192-195.

Райнова Л.Б.

*старший науковий співробітник,
ДННУ «Академія фінансового управління»*

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКОВОЇ ЗНИЖКИ НА ЛІКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Надання податкової знижки щодо всіх передбачених законодавством груп витрат, включених до її складу, і сьогодні залишається проблематичним. Зокрема, ще з 2004 р. до переліку витрат, дозволених до врахування у складі податкової знижки (на той час податкового кредиту) було віднесено вартість платних послуг з лікування платника податку або члена його сім'ї першого ступеню споріднення; зазначену норму було залишено в Податковому кодексі України. Втім, її застосування є можливим лише із наступного року після набрання чинності Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування». Надання компенсації вартості платних послуг з лікування, згідно встановленого переліку, передбачається у розмірах, що не покриваються виплатами з фондів загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування [1]. Звідси, вартість платних послуг з лікування поки що не може бути включено до податкової знижки.

З огляду на зазначене, слід відмітити таке. Проблема реформування вітчизняної галузі охорони здоров'я на сьогодні залишається надзвичайно гострою, зокрема, проблематичним виявляється і питання запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування. Дискусії щодо введення останнього точаться ще